

حقوق شرکت های چند ملیتی و کد های رفتاری

دکتر محمد جواد جابری

استاد دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران

دکتر آرزو رنگچیان

مدرس دانشگاه

سرشناسه

: جاوید، محمدجواد، ۱۳۵۳-

عنوان و نام پدیدآور : حقوق شرکت‌های چندملیتی و کدهای رفتاری / محمدجواد جاوید، آرزو رنگچیان؛ ویراستار پانته‌آ بهزاد افشار.

مشخصات نشر : تهران: خرسندی، ۱۳۹۸-

مشخصات ظاهری : ۳۰۴ ص.

شابک : 978-622-224-068-4

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت : کتابنامه. ص. [۲۸۴]-۲۹۸.

موضوع : شرکت‌های چندملیتی (Intenational business enterprises)

موضوع : شرکت‌های چندملیتی - قوانین و مقررات

موضوع : International business enterprises - Law and legislation

موضوع : شرکت‌های چندملیتی - نمونه پژوهی

موضوع : International business enterprises - Case studies

موضوع : اخلاق کسب و کار (Business ethics)

شناسه افزوده : رنگچیان، آرزو، ۱۳۵۳-

رده‌بندی کنگره : HD ۷/۵/۵

رده‌بندی دیویی : ۳۳۸/۸۸۸۱/۲۴

شماره کتابشناسی ملی : ۵۰۰۲۹۱

انتشارات خرسندی

تهران، خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی - خیابان لیا - نزد - نرسیده به خیابان دانشگاه -

پلاک ۱۷۴ - واحد ۲ - تلفن: ۵-۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۸-۶۶۴۹۰۵۸۱

فروشگاه شماره ۱: میدان انقلاب، خ منیری جاوید (اردیبهشت)، پلاک ۲، تلفن: ۶۶۷۵۵۹۱۰-۶۶۹۵۰۷۵

فروشگاه شماره ۲: خ انقلاب، بین خیابان فخر رازی و خیابان دانشگاه، مجتمع بازرگانی، پلاک ۱۲۱۸

تلفن: ۶۶۹۷۳۹۷۴

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: www.Khorsandypub.com

حقوق شرکت‌های چند ملیتی و کدهای رفتاری

دکتر محمدجواد جاوید - دکتر آرزو رنگچیان

ویراستار: پانته‌آ بهزاد افشار

چاپ اول: ۱۳۹۸ - شمارگان: ۲۰۰ جلد

صفحه‌آرایی: الهام پیدایی

قیمت: ۶۵۰,۰۰۰ ریال

ISBN: 978-622-224-068-4

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۴-۰۶۸-۴

فهرست مطالب

فهرست اختصارات	۱۱
مقدمه	۱۳
فصل اول: ظهور حقوقی شرکت‌های چندملیتی و مبانی کدهای رفتاری و اخلاقی	۲۱
مبحث اول: پیدایش شرکت‌های چندملیتی در منظر تاریخی	۲۲
گفتار اول: شناخت حقوقی بین‌المللی	۲۶
گفتار دوم: اصطلاح شرکت‌های فراملی و شرکت‌های چندملیتی	۳۱
مبحث دوم: شرکت‌های چندملیتی در میانه حقوق شرکت‌ها و حقوق بین‌الملل	۳۵
گفتار اول: ظهور حقوق بین‌الملل مایه‌گذاری	۳۸
گفتار دوم: شکل‌گیری مبانی مسئولیت حقوقی شرکت‌های چندملیتی در حقوق بین‌الملل	۴۳
گفتار سوم: مسئولیت ملی دولت‌ها در خصوص شرکت‌های چندملیتی	۴۸
مبحث سوم: شکل‌گیری اسناد بین‌المللی با رویکرد حقوق بشری در خصوص شرکت‌های چندملیتی	۵۳
گفتار اول: قواعد رفتاری سازمان ملل متحد برای شرکت‌های چندملیتی	۵۴
گفتار دوم: اعلامیه سه‌جانبه سازمان بین‌المللی کار و اصول شرکت‌های چندملیتی	۷۳
گفتار سوم: رهنمودهای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی برای شرکت‌های چندملیتی	۷۶
جمع‌بندی فصل اول	۸۰
فصل دوم: تحلیل محتوای حقوقی کدهای رفتاری و اخلاقی شرکت‌های چندملیتی	۸۳
مبحث اول: چارچوب و ماهیت کدهای اخلاقی - رفتاری	۸۶
گفتار اول: نظام خودبسنده	۸۸

- گفتار دوم: پایداری شرکتی ۹۱
- گفتار سوم: وضعیت حقوقی شهروندی شرکتی ۹۳
- گفتار چهارم: مفهوم مسئولیت اجتماعی ۹۴
- مبحث دوم: تحلیل محتوای کدهای رفتاری ۹۸
- گفتار اول: کد رفتاری توتال ۱۰۱
- گفتار دوم: کد رفتاری شرکت نفتی بی پی ۱۱۱
- گفتار سوم: کد راهنمای شرکت رویال داج شل ۱۳۱
- گفتار چهارم: کد رفتاری شرکت مک دونالدز ۱۵۱
- گفتار پنجم: کد رفتاری شرکت اوشان ۱۵۷
- گفتار ششم: کد رفتاری شرکت مایکروسافت ۱۷۸
- جمع‌بندی فصل دوم ۱۹۵
- فصل سوم: ارزیابی تأثیرات متقابل حقوق بین‌الملل و شرکت‌های چندملیتی ۱۹۹
- مبحث اول: تأثیرات حقوق بین‌الملل بر فعالیت شرکت‌ها ۲۰۰
- گفتار اول: کدهای رفتاری حقوق بشر و پای‌بندی شرکت‌ها در رفتار قراردادی ۲۰۲
- گفتار دوم: کدهای رفتاری حقوق کار و پای‌بندی شرکت‌ها در رفتار قراردادی ۲۱۰
- گفتار سوم: کدهای رفتاری حقوق محیط زیست و پای‌بندی شرکت‌ها در رفتار قراردادی ۲۱۶
- گفتار چهارم: سایر چالش‌های مطروحه (جرایم ارتكابی از سوی شرکت‌ها) ۲۲۷
- گفتار پنجم: مواردی از اختلافات و دعاوی مطروحه ۲۴۰
- مبحث دوم: تأثیرات شرکت‌های چندملیتی بر حقوق بین‌الملل ۲۴۹
- گفتار اول: تغییر مفهوم تابعان در حقوق بین‌الملل ۲۵۱
- گفتار دوم: تأثیر شرکت‌های چندملیتی بر تحولات حقوق بین‌الملل در زمینه کدهای رفتاری ۲۵۳
- جمع‌بندی فصل سوم ۲۷۰

۲۷۲	نتیجه
۲۷۹	فهرست منابع
۲۷۹	منابع فارسی
۲۷۹	الف) کتاب‌ها
۲۷۹	ب) مقالات
۲۸۱	ج) رسالات
۲۸۲	د) اسناد
۲۸۲	منابع لاتین
۲۹۳	فهرست تفصیلی

مقدمه

شاید قرن اخیر را بتوان در یک تعارض وضعیت دوران دهکده جهانی ارتباطی و همگرایی تجاری نامید، زیرا در آستانه قرن بیستم، آهنگ رشد صنعتی و اقتصادی بسیار شتابان بود. از سویی بازار آزاد و شخص خصوصی نه تنها سکاندار روند رو به رشد اقتصاد (چه در صنعت و چه در تجارت) شده بود، بلکه از سوی دیگر بسیاری از کارهای دولت به عهده شرکت‌ها، مؤسسات دولتی یا شخصیت حقوقی مستقل از دولت حاکم و حتی شرکت‌های خصوصی محال شده بود. حال دیگر «شخص خصوصی» - اعم از شخص حقیقی و حقوقی - در عرصه روابط بین‌المللی جایی برای خود می‌طلبد. به دنبال افول قدرت‌های استعماری سنتی، نظام ایالاتی جهان نیز عوض شده بود و به جای دولت‌های استعمارگر، حالا شرکت‌های بزرگ و چندملیتی‌ها کار تبادل مواد خام از مستعمره به کشور متروپل و تبدیل آن به محصول صنعت را در عهده می‌گرفتند. این تحول لوازم و پیامدهای حقوقی خود را داشت. پس از جنگ جهانی اول پدیده‌ای در عالم حقوق، سیاست و اقتصاد تحت عنوان شرکت‌های چندملیتی ظاهر شدند.^۱

طبق تعریف حقوقی، شرکت‌های چندملیتی شرکت‌هایی هستند که در دو یا چند کشور به امور تجاری می‌پردازند و در واقع دامنه فعالیتشان به خارج از مرزهای یک کشور گسترده است. طبق تعریف، یک شرکت زمانی می‌تواند فراملیتی باشد که به جز کشور متبوع در یک یا چند کشور خارجی نیز به فعالیت مشغول باشد. شرکت چندملیتی در کشورهای مختلف به تأسیس یک شرکت فرعی (یعنی شرکتی که قسمت اعظم سهامش متعلق به شرکت اصلی است) اقدام می‌کند. بنابراین در شرکت‌های چندملیتی با یک شرکت مادر (اصلی) که تابعیت کشور محل ثبت خود را داراست و مرکز محسوب می‌شود. در واقع شرکت‌های چندملیتی به سبب داشتن شرکت‌های فرعی و اقماری در کشورهای مختلف یا

به لحاظ تابع بودن سهامداران و شرکت‌های چندملیتی مجموعه‌ای یکپارچه و سازمان‌یافته از عوامل تولید هستند که تحت یک مرکز واحد اداره می‌شوند و بر فعالیت‌های تولیدی و بازرگانی در نقاط مختلف جهان نظارت دارند. ترکیب حقوقی شرکت‌های چندملیتی شامل مؤسسان و سهامداران اصلی و سهامداران عام می‌شود. شرکت‌های چندملیتی از وحدت نظر درونی برخوردارند اما نگرشی برون‌گرا و جهانی دارند.

با پررنگ شدن مفاهیم حقوق بشری در نیمه دوم قرن بیستم و تأکید بیشتر بر ارزش‌های اجتماعی، اخلاق، زیست‌محیطی، اقتصادی و بشردوستانه که در کانون توجه جهانی قرار می‌گیرند، هیم جدیدی خلق می‌شوند که بحث مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، شهروندی شرکت‌ها و در اساس آن کدهای رفتاری شرکت‌های چندملیتی از این مقوله هستند. تمرکز این مباحث در چند سال اخیر روی این بوده که چرا و چگونه شرکت‌های چندملیتی برای کسب و کار مفید هستند و در عین حال باید به اثرهای مالی، زیست‌محیطی و اجتماعی ناشی از کسب و کار خود توجه بیشتری کنند. زیرا اندیشمندان جهان کنونی را جامعه‌ای با وابستگی متقابل تعریف می‌کنند که دارای «یک محیط زیست»، «یک اقتصاد»، «یک جامعه» و «یک قانون» است. در این جامعه واحد جهانی می‌توان از قواعد جهانی اخلاق سخن گفت و منشور اخلاقی برای بنگاه‌ها، شرکت‌های چندملیتی را به صورتی عادلانه تنظیم کرد. بدیهی است بر اساس این دیدگاه، ضرورت شکل‌گیری مجموعه اخلاقیات جدید با مجموعه‌ای از ارزش‌های نوین که بتواند کلیه آحاد این جامعه را حفظ کند، بسیار ضروری است. این تفکرات در دو دهه اخیر با توجه به عدم رعایت هنجارهای اخلاقی در بازارهای مالی، پزشکی و دارویی، شرکت‌های چندملیتی و بازار کار (به خصوص در جهان سوم) موجب تشدید مباحث اخلاق کسب و کار شده است. شدت‌گیری روند جهانی شدن و افشای رفتارهای غیراخلاقی چندین شرکت بزرگ چندملیتی موجب جدی شدن وضع سازوکارهای نوین اخلاقی برای این شرکت‌ها شده است. از این رو باید در عرصه جهانی به دنبال حس اخلاقی و رعایت هنجارها باشند. بر این اساس، بعضی از شرکت‌های بزرگ برای رفتار سازمانی خود کدهای اخلاقی ویژه‌ای تعریف کرده‌اند که در سراسر جهان به طور داوطلبانه ملزم به رعایت آن هستند.

حقوق بین الملل از رفتار شرکت های چندملیتی متأثر بوده است، همچنان که شرکت های چندملیتی نیز در این زمینه تحت تأثیر بوده و کماکان هستند. در این میان یکی از بحث های کلیدی بررسی نوع ضمانت و مسئولیت شرکت های چندملیتی در تعامل با نظام بین الملل است. شرکت های چندملیتی در مجموعه مسئولیتی خود از عنصر کدهای رفتاری صحبت می کنند که به نوعی به مثابه نوعی اقدام پیشدستانه در ظاهر مسئولیت آنان را به صورت خودخواسته در قبال مشتری و شریک های تجاری دیگر از جمله دولت ها مضاعف می کند. میزان تأثیر گذاری این عنصر در کنار قوانین ملی دول متبوع و میزبان و همچنین مسئله مسئولیت از منظر حقوق بین الملل می تواند موضوعی بسیار مهم برای ارزیابی از طریق قراردادهای آنان باشد. همان معنا که باید دید علاوه بر حسن نیت موجود، چگونه در عمل چنین ضمانت های داوطلبانه افزایش مطلوبیت کاری و نیز ارتقای نوع قرارداد بر حسب معیارهای حقوق بشری انجام شده است. در خصوص تعریف رفتار قراردادی نیز می توان گفت رفتار قراردادی به مجموعه رفتارهای مبتنی بر قوانین، معاهدات و قراردادهای داخلی یا بین المللی اطلاق می شود. در مقدمه حاضر با توجه به موضوع فوق در راستای تمهیدی بر اصل تحقیق، در چند مبحث موارد تبیینی زیر ارائه می شود:

درهم تنیدگی و تعاملات میان فعالیت شرکت های بیندلی و نظام حقوق بین الملل، امری بدیهی است و با توجه به اینکه دامنه فعالیت شرکت های چندملیتی به یک کشور محدود نمانده و عرصه بین الملل را در می نوردد، این شرکت ها از تأثیرات ناشی از حقوق بین الملل به عنوان نظام حقوقی حاکم در این عرصه بر کنار نمی ماند، حقوق بین الملل که همواره در راستای قاعده مندی روابط تابعان جامعه بین المللی عمل کرده است نیز همان یک مجموعه قواعد نیست، بلکه نظامی هنجاری است، چارچوبی که ایستا نبوده و به مثابه یک فرایند در حرکت است. این نظام که به دلیل ساختار ویژه خود از سازوکارهایی ابتدایی در هر زمینه بهره مند است، تمهیدات و روش های متفاوتی برای تثبیت و توسعه خود دارد. گاه از طریق توافق صریح تابعان، گاه رویه عملیاتی آنها و گاه با جست وجو در اشتراکات حقوقی نظام های داخلی مسیر خود را پی می گیرد. هر چه به جلو می رود حوزه هایی جدید و با

ویژگی‌های متفاوت از نظام سنتی‌اش، به آن وارد می‌شوند. از آن جمله، قاعده‌مند شدن روابط تجاری و قواعد حاکم بر حوزه‌های شایان توجهی چون حقوق بشر، حقوق کار، محیط‌زیست و سلامت عمومی است.

حضور و فعالیت شرکت‌های فراملی در عرصه اقتصاد بین‌المللی، واقعیتی مسلم و غیر قابل انکار است. هم دولت‌ها و هم جامعه بین‌المللی این حضور را پذیرفته‌اند و با درک این حقیقت که بخش زیادی از توسعه اقتصادی کشورهای توسعه‌یافته یا در حال توسعه به دست آن‌هاست، سعی کرده‌اند از طریق موافقتنامه‌های دوجانبه یا چندجانبه و سایر اسناد بین‌المللی، تضمین‌های کافی را برای فعالیت بین‌المللی شرکت‌های خصوصی، فراهم کنند. اما در این میان، مسئولیت شرکت‌ها در قبال رعایت موازین حقوق بشر، موضوعی است که مورد توجه خردشده‌ها و از سوی دیگر دولت‌ها، سازمان‌های بین‌المللی، مصرف‌کنندگان و جنبش‌های اجتماعی قرار گرفته است، به‌طوری که این امر چنان در کانون توجه همگان قرار گرفته است، بسیاری از شرکت‌های بزرگ رعایت و احترام به حقوق بشر را از ارزش‌های حرفه‌ای و کاری خود محسوب کرده‌اند. البته لزوم رعایت موازین و استانداردهای اخلاقی و بشری در فعالیت‌های شرکت‌ها، مقوله جدیدی به شمار نمی‌آید، زیرا تأکید بر رعایت ضوابط حقوق بشر، حمایت از حقوق کارگری و لزوم احترام به محافظت از محیط زیست، همواره از سوی دولت‌ها مورد تأکید قرار گرفته است، اما مسئله حقوقی جدیدی که هم اکنون نمایان شده است، ورود تکلیف حقوقی و قانونی شرکت‌ها مبنی بر رعایت ضوابط پیش گفته است. در دوران حاضر، کدهای رفتاری شرکت‌های فراملی (چندملیتی) که به دلایل مختلف خود را مکمل به رعایت آنها می‌دانند، شاید آخرین گزینه قابل تحمیل به آنها در رعایت استانداردهای ناظر به ارزش‌های حقوق بشری، کاری و زیست‌محیطی است.

کتاب حاضر با عنوان حقوق شرکت‌های چندملیتی بیشتر برای دانشجویان آن دسته از رشته‌های حقوق و مدیریت توصیه می‌شود که متمرکز بر حقوق قراردادها، حقوق بین‌الملل معاصر، حقوق بشر و کدهای رفتاری و اخلاقی هستند. از این رو اثر حاضر با تأکید بر

مورد اخیر تلاش می‌کند تا خواننده را با اصول حقوقی مورد تعهد خود شرکت‌های چندملیتی آشنا کرده و با شناخت روش‌ها و شگردهای این شرکت‌ها در تنظیم قراردادهای بین‌المللی، به شرکت‌های داخلی و ملی یاری رساند.

همچنین هدف از نگارش این کتاب در واقع ترسیم تأثیر کدهای رفتاری و اخلاقی شرکت‌های چندملیتی در عرصه حقوق بین‌الملل و نیز میزان پای‌بندی آنها به کدهای پیش‌گفته است که از مسیر رصد فعالیت این شرکت‌ها صورت می‌گیرد. پس از تحولات ایجادشده در روابط ایران و کشورهای اروپایی و ایجاد فضایی مناسب در راستای هموارسازی ورود و فعالیت شرکت‌های چندملیتی در عرصه اقتصاد کشور، فهم این تأثیر بسیار ارزشمند خواهد بود. همچنین این بحث از مباحث نوین مطروحه در شرکت‌های چندملیتی به شمار می‌رود. اگرچه در این باره کارهای علمی فراوانی انجام پذیرفته، اما جایگاه کدهای رفتاری شرکت‌های چندملیتی و نیز تأثیر آنها در نظام حقوق بین‌الملل، آن‌چنان که باید تبیین نشده است.

اثر حاضر با مفروض قلمداد کردن نقش متقابل حقوق بین‌الملل و شرکت‌های چندملیتی به دنبال یافتن چرایی ایجاد تعامل متقابل و نزدیکی‌تر میان حقوق بین‌الملل معاصر و نیز شرکت‌های چندملیتی با در نظر گرفتن رفتار سراردهی آنهاست. همچنین در این میان پرسش‌های دیگری نیز به ذهن متبادر می‌شود؛ چگونگی ترسیم شیوه‌های ظهور حقوق مبانی مسئولیت شرکت‌های چندملیتی و نیز کدهای رفتاری و اخلاقی آنها در حقوق بین‌الملل معاصر، چگونگی توجه شرکت‌های چندملیتی به کدهای رفتاری و اخلاقی جاری و متعارف در حقوق بین‌الملل و در نهایت تأثیرات متقابل حقوق بین‌الملل و شرکت‌های چندملیتی بر یکدیگر دغدغه‌هایی هستند که در ضمن سه فصل کتاب به آنها پرداخته شده است. به نظر می‌رسد حقوق بین‌الملل معاصر و نیز شرکت‌های چندملیتی با در نظر گرفتن رفتار قراردادی آنان به دلیل اصل وجود کدهای رفتاری و اخلاقی و الزامات قانونی آنها، دارای تعامل متقابل بهتر و نزدیک‌تری شده‌اند. در واقع در یک روابط متقابل ایجابی بین شرکت‌های چندملیتی و حقوق بین‌الملل معاصر، این دو به سطح مطلوبی از تعامل سازنده

رسیده‌اند که می‌تواند مبنایی برای قانونمندی رفتار همه شرکت‌های فراملی از مسیر حقوق بین‌الملل باشد.

همچنین از ظواهر امر چنین بر می‌آید که نه تنها ظهور حقوقی مبانی مسئولیت شرکت‌های چندملیتی و کدهای رفتاری و اخلاقی در چارچوب رشد سازمان‌های بین‌المللی، اسناد بین‌المللی و سیر تاریخی آنها قابل توضیح است، بلکه از طریق روش تحلیل محتوای حقوقی کدهای رفتاری و اخلاقی شرکت‌های چندملیتی می‌توان به صورت نسبی دریافت که چگونگی شرکت‌های چندملیتی به کدهای رفتاری و اخلاقی جاری و متعارف در حقوق بین‌الملل وجه داشته‌اند و دست آخر اینکه حقوق بین‌الملل و شرکت‌های چندملیتی از طریق کدهای رفتاری - فوق بشری، حقوق کار، حقوق محیط زیست و مشابه آنها بر هم تأثیرات متقابل داشته‌اند.

شایان ذکر است در خصوص حقوق شرکت‌های چندملیتی و کدهای رفتاری تاکنون بررسی حقوقی مستقلی در قالب کتاب یا مقاله به زبان فارسی انجام نشده است. با وجود این محققان محترم در حقوق عمومی و حقوق بین‌الملل در ارتباط با حقوق بین‌الملل معاصر و نیز شرکت‌های چندملیتی آثار دلبویی را ارائه کرده‌اند که به آنها اشاره خواهیم کرد. همچنین در خصوص شرکت‌های چندملیتی باید نظر گرفتن رفتار قراردادی آنها با توجه به موضوع کدهای رفتاری، مطالعات پیرامونی متعدد در جهان صورت گرفته است که البته هیچ یک به صورت مستقیم ناظر به موضوع کتاب حاضر نشده‌اند، بلکه می‌توان گفت در ضمن کتاب‌های مرتبط با شرکت‌ها و حقوق شرکت‌ها نیز بحث سازمان‌ها در حقوق بین‌الملل مواردی بیان شده است.

حقوق شرکت‌های چندملیتی با در نظر گرفتن خودالزامی که به صورت داوطلبانه پذیرفته‌اند، موضوع جدیدی در حقوق بین‌الملل است، به این سبب که شرکت‌ها خود آگاهانه از طریق کدهای رفتاری برای خود تعهداتی پیش‌دستانه ایجاد کرده‌اند تا در تعامل با طرف‌های قرارداد خود و فراتر از آن در قبال جامعه محل فعالیت خود، بدان وفادار باشند. این تعهدات بیش از آنکه به سود خود شرکت‌های چندملیتی باشد، به عنوان

قانون حاکم قابل استناد، در صورت بروز اختلاف با طرف قراردادی این شرکت‌ها یا اختلافات ناشی از نقض تعهدات اخلاقی و حقوق بشری مندرج در کدهای رفتاری، طراحی شده است. این نوع خود محدودی سابقاً تنها در حقوق اساسی کشورها در خصوص اختیارات رؤسای حکومت معنا داشت، ولی با تحولات اخیر در حقوق بین‌الملل و توسعه حقوق نرم از جمله حقوق بشر، حقوق محیط زیست و حقوق کار این نوع تعهد خودخواسته افزایش یافته است. فارغ از شهرت نه چندان نیک شرکت‌های چندملیتی در سوابق فعالیتی آنها، نویسندگان این کتاب معتقد هستند که می‌توان این رویکرد را به فال نیک گرفت و بدون بدبینی و پیش‌داوری در خصوص علت اصلی یا علل واقعی چنین تصمیم‌هایی از سوی شرکت‌های چندملیتی، صرفاً به این سبب که آینده حقوق بین‌الملل به‌ویژه در تعامل با حقوق داخلی از ضمانت اجرای بهتری برخوردار می‌شود، از آن استقبال کرد. از این رو در سه فصل مختلف این کتاب همواره تأکید بر این بوده تا کدهای رفتاری و اخلاقی شرکت‌های چندملیتی را منظره‌ای تحلیلی شود.

فصل اول به زمینه‌های تاریخی و چگونگی پیدایش کدهای رفتاری و اخلاقی شرکت‌ها و از جمله شرکت‌های چندملیتی در عرصه حقوق بین‌الملل می‌پردازد. در این فصل همچنین نحوه شکل‌گیری اسناد بین‌المللی با رویکرد حقوق بشری در خصوص شرکت‌های چندملیتی بررسی می‌شود، زیرا قواعد بین‌المللی حقوق بشر در اسناد بین‌المللی مختلف حقوق بشری به‌ویژه قواعد رفتاری سازمان ملل متحد برای شرکت‌های چندملیتی و نیز اعلامیه سازمان بین‌المللی کار درباره اصول شرکت‌های چندملیتی و سیاست اجتماعی و رهنمودهای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی برای شرکت‌های چندملیتی متجلی شده‌اند. چارچوب شکلی و تحلیل محتوای کدهای رفتاری و حقوق بین‌الملل با توجه به نوعی نسبت‌سنجی شرکت‌های چندملیتی و حقوق بین‌الملل موضوع فصل دوم است، برای درک بهتر چارچوب و ماهیت کدهای اخلاقی - رفتاری به تبیین مفاهیم مختلفی همچون نظام خودبسته، پایداری شرکتی، شهروندی شرکتی و مفهوم مسئولیت اجتماعی می‌پردازیم. همچنین در مبحث تحلیل محتوای کدهای رفتاری چند نمونه از کدهای

رفتاری شرکت‌های چندملیتی را بررسی می‌کنیم، زیرا بسیاری از شرکت‌ها از شگردهای حقوق بشری برای تثبیت یا تعیین برخی از ارزش‌ها و استانداردهای حرفه‌ای خویش بهره می‌برند. در حقیقت کد رفتاری هر شرکت چندملیتی به عبارتی قانون اخلاقی داخلی در خصوص خود، دیگران و شرکت است که با الزام مدیر شرکت و نظارت او عملی می‌شود. در نهایت فصل سوم به ارزیابی تأثیر متقابل حقوق بین‌الملل و وضعیت شرکت‌های چندملیتی در سه حوزه عمده حقوق بشر، حقوق کار و محیط زیست توجه دارد. همچنین به پای‌بنای شرکت‌های چندملیتی و چالش‌های پیش رو در سه حوزه پیش گفته می‌پردازد و با کمک بر چند اختلاف مطروحه، به صورت اجمالی بررسی می‌شود. همچنین به تأثیر شرکت‌های چندملیتی بر تحولات حقوق بین‌الملل در زمینه کدهای رفتاری پرداخته می‌شود و در نهایت در این فصل می‌بینیم اگرچه در نظام حقوق بین‌الملل این باور وجود دارد که در واقع این دولت‌ها هستند که مسئولیت رعایت هنجارهای حقوق بشری را بر عهده دارند، اما سوءاستفاده از چنین فضایی و کسب منفعت از رهگذر ارتکاب اعمال ناقض این هنجارها در دنیای امروز قابل پذیرش نیست. از سوی دیگر گروه‌های حقوق بشری نیز در این تلاش بوده‌اند که با تأکید بر اعمال ناقض حقوق بشر شرکت‌های چندملیتی، مبانی لازم را برای اعمال یک صلاحیت جهانی فراهم آورند که براساس آن بتوان این شرکت‌ها را تحت پیگرد حقوقی و حتی کیفری قرار داد. از این رو به نظر می‌رسد حقوق بین‌الملل مبانی حداقلی را برای ایجاد مسئولیت اخلاقی و حقوقی فراهم آورده است.